

Preek naar Job 8 en Lucas 18 – 23 oktober 2022

Gemeente van Christus,

Ze zijn van alle tijden: mensen die zichzelf een cadeautje vinden en die ook zeker weten dat God uitermate in zijn nopjes moet zijn geweest dat Hij juist hen mocht maken.

Er is weinig zo storend als gespeelde vroomheid, als iemand die met de grootst gepaste maar duidelijk oppervlakkige zelfbeheersing, je vertelt hoe het in het geloof allemaal in elkaar steekt, alsof hij of zij het toonbeeld is van een heilig leven. Net zo vervelend is het echter, wanneer iemand uit een permanent religieus schuldgevoel, zich zo diep de grond inboort dat zelfs God hem niet meer zou kunnen vinden. Beide personen bezitten een geloof die op het eerste oog zeer diep lijkt te gaan, maar die eigenlijk niet meer is dan een oppervlakkig laagje spiritualiteit. De gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar in de tempel gaat daar precies over.

In principe is er niets mis met farizeeërs, zoals er in principe ook niets mis is met geloof en godsdienst, maar ze kunnen natuurlijk ontsporen. Dat we farizeeërs doorgaans toch als hypocriet zien, komt vooral omdat de verhalen gekleurd zijn door de geloofsstrijd die later tussen joden en joodse christenen begon, toen meer dan een halve eeuw na Jezus zijn dood de evangeliën werden opgeschreven.

De farizeeër staat wel in de tempel en roept god aan, maar heeft het in zijn gebed eigenlijk alleen maar over zichzelf. Eigenlijk is hij aan het ego-trippen, het is *“ik, ik, ik”*. *“O God, gelukkig ben ik vooral niet als die andere mensen, gelukkig doe ik dit vooral niet en laat ik het wel in mijn hoofd om zo te doen...”*. Het is een typisch geval van de splinter en de balk: in het veroordelen van ander, probeer je jezelf op te hemelen, zonder te zien dat je zelf soms geen haar beter bent.

De tollenaar, in die tijd vaak gezien als een geldbeluste politicus die leefde van het onderdrukkende romeinse rijk, staat ondertussen achter in de kerk. Durft nog net de drempel over te gaan, maar niet omhoog te kijken, in de angst dat God terugkijkt en het zelfbeeld van de tollenaar ziet. Hij is het voorbeeld van de gelovige die vroomheid als een soort sieraad dragen. Pronken met je eigen gebrek, hoe dichter je bij de grond zit, hoe meer God aan je zal denken.

Jezus koos in de gelijkenis voor de tollenaar. Dus daar kan ik niets aan af doen. En wie een hekel heeft aan farizeeërs kan daar ook voor kiezen. Maar de les van Christus zou TE simpel zijn, als het alleen een keuze was voor goed óf voor slecht.

Het ligt voor de hand om in deze gelijkenis voor de tollenaar te kiezen. Maar, we lezen niet hoe het hen vergaat in hun verdere leven. Het probleem dat Jezus aan de orde stelt is niet de ethiek van de farizeeër, het gaat om de vergelijking die de farizeeër maakt met de tollenaar: zó ben ik niet. Dat kan natuurlijk eerlijk bedoeld zijn, wie zal het zeggen, maar in de vergelijking gaat de farizeeër staan op een plek waar hij niet hoort te staan. Hij meet zijn eigen goedheid af aan de slechtheid van anderen en dat gaat nu eenmaal niet.

Wie echter denkt dat we daarom voor de tollenaar moeten kiezen, trapt in een val. Want daarmee loop je het risico om zelf iemand te worden die denkt: *“ach, gelukkig ben ik niet zoals die Farizeeër”*. Kiezen we voor de farizeeër, dan kiezen we voor gespeelde vroomheid, eigenlijk geen optie dus. Maar kiezen we voor de tollenaar, dan ligt het op de loer dat we zelf farizeeër worden. Het is dus lastig om te kiezen in deze gelijkenis. Dus wat moeten we met deze les?

Wellicht dat het verhaal van Job ons wat duidelijkheid kan bieden. Job is ook in strijd met zichzelf. Hij vindt het lastig om Gods manier van werken te begrijpen. Is God echt goed als er zulke slechte

dingen met je gebeuren? Job wil eigenlijk dat God zich aan hem aanpast. Volgens Job is Gods bestuur pure willekeur, Job zou zelf veel consequenter handelen. *"Stank voor dank"*, zegt de teleurgestelde Job. Ben ik daarom heel mijn leven zo dankbaar en vroom geweest? Zijn grote klacht is dat God het slechte mensen voor de wind laat gaan, maar goede mensen straft. En dat is volgens Job de omgekeerde wereld. God zou de slechte mensen moeten straffen en de goede mensen belonen.

Job zegt het niet direct, maar het lijden dat hij in zijn leven meemaakt, doet hem twijfelen aan de goedheid van God. Of tenminste reist de vraag bij hem op: waarom laat een goede God zulke slechte dingen gebeuren? Door een godservaring komt Job uiteindelijk tot het inzicht dat alles in zijn leven een betekenis heeft, ook al kan hij God niet compleet begrijpen. Maar wat heeft het verhaal van Job nu te maken, denken jullie, met de gelijkenis van Jezus?

In beide verhalen, zijn alle drie de personen op zoek naar een levenshouding waarin hun relatie met God in harmonie is. Zij willen dat hoe zij leven aansluit op hoe zij denken dat God is. Job is een dankbaar mens die denkt dat God niet het beste met hem voor heeft, terwijl hij wil geloven in een goede God. De Farizeeër heeft een grote geestelijke discipline en probeert hierin zo vroom mogelijk te leven, omdat hij gelooft in een God die wil dat mensen zich aan regels houden. De tollenaar durft God niet onder ogen te komen, omdat hij denkt een leven te leiden dat niet overeenstemt met wat God wil, maar probeert het toch, omdat hij gelooft in een vergevende God.

Allemaal proberen hun leven zo in te richten zoals zij denken dat God dit van hen vraagt. In de hoop dat God daarmee zijn liefde aan hen toont. Maar allemaal worstelen zij daar mee, omdat ze met zichzelf worstelen. En omdat ze met zichzelf worstelen hebben ze een verwrongen beeld van God.

Alle drie vechten ze met hun eigen onvermogen en tekortkomingen. Iets dat in de geschiedenis van de kerk vaak als 'zonde' is bestempeld. In het verleden hamerde de kerk erop dat mensen zondig waren en vooral vergiffenis en verlossing nodig hadden. Simpel gezegd: als wij niet stout zouden zijn, hoefde God het niet goed te maken. Maar het Evangelie is geen makkelijk te verteren boodschap. Wie zonde alleen maar definieert als 'slecht' gedrag, dringt niet door tot de diepe boodschap die de Bijbel eigenlijk over dit onderwerp wil geven. In onze tijd, hebben we misschien de neiging om het niet zo over zonde te hebben. Omdat hoe we er in het verleden mee omgaan, hoe het er in de jeugd werd ingehamerd, geen fijne herinneringen heeft achtergelaten. En daarom denken we wellicht dat het ook geen essentieel onderdeel is van het christelijk geloof.

Het is echter niet zo, dat zonde een angel is, die we uit een verder fijn geloof vol liefde moeten halen. Ik zie zonde graag eerder als de peper die het gerecht wat pit geeft. Zoals ik wel vaker heb gezegd, moet je het wel degelijk serieus nemen, maar niet zoals je denkt dat het moet. Wie alleen maar over Pasen wil praten zonder het over Goede Vrijdag te hebben, wie alleen maar over vergeving wil praten zonder over fouten te praten, die maakt van het christelijk geloof een suikerzoet verhaal voor het slapen gaan. Die laat de echte kracht van de christelijke boodschap liggen.

God is geen ouder die je het huis uit schopt, wanneer je je misdraagt. En dat je je uit angst daarvoor, dus maar goed gaat gedragen. Dat zou van 2000 jaar kerkgeschiedenis écht een kinderverhaal maken. Dan konden we het achterop een bierviltje schrijven, in plaats van op een dik pak papier. Het maakt van God slechts een vingerzwaaiende schoolmeester.

Het hele evangelie, van de eerste tot de laatste pagina, is het bewijs dat God een ouder is die je wil omhelzen als je worstelt met jezelf en met de wereld. God houdt net zo goed van de Farizeeër als van de tollenaar, maar gooit niet de mantel der liefde over iets heen dat beter kan worden veranderd.

We moeten niet denken, zoals in vroeger veel werd benadrukt, dat we ons best moeten doen om de liefde van God te verdienen. Christus is Gods antwoord, op onze vraag of we ooit wel goed genoeg zijn. Gods antwoord op die vraag is: *“het maakt niet uit, want je HOEFT het niet te verdienen. Het enige wat ik vraag is om mij te volgen en jezelf te herpakken als je de verkeerde kant opgaat”*.

Gods liefde hebben we niet verdiend. Dat bedoel ik niet pessimistisch, maar in de zin van dat het geen beloning is voor onze inspanningen. Stel je voor dat je ouders alleen van je zouden houden als je netjes al je klusjes in huis had gedaan. Dat zou de wereld op zijn kop zijn. We hoeven het niet te verdienen, omdat het een geschenk is van God. Maar iemand die jou een geschenk geeft, dien je ook met liefde te behandelen. God is een magneet die ons met Zijn liefde steeds naar Hem toetrekt, en zonde is onze onbewuste – en soms ook bewuste - neiging om ons aan die kracht te onttrekken. We kunnen er echter voor kiezen om goede mensen te zijn, die in onszelf en in God geloven. Dat dat niet altijd lukt is jammer, maar het is een realiteit waar we mee moeten omgaan.

De les van Jezus zijn gelijkenis is niet dat we moeten kiezen voor de Farizeeër of de tollenaar, maar dat we ons bewust moeten zijn van het feit dat je op bepaalde punten in je leven een Farizeeër zult zijn, soms zul je een tollenaar zijn, en soms zul je als Job zijn.

Het christendom is in die zin geen makkelijke religie. Het vraagt ons om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Om onszelf te confronteren met onze minder mooie kanten, ook als dat betekent dat we er moeite mee hebben. Het idee van vergeving is prachtig en geeft veel ademruimte omdat je altijd een nieuwe, tweede kans krijgt, maar je komt er pas achter hoe lastig dat kan zijn als je iemand anders moet vergeven.

Het christendom is geen makkelijke religie, maar God zij dank, we hoeven het niet perfect te doen. Gooi die onrealistische verwachting alsjeblieft opzij. Dat maakt van ons geloof een spel dat we nooit kunnen winnen. Of je nu twijfelaar bent, spijt hebt, geen hoop op verbetering ziet of zelf geen oplossing ziet, Christus heeft ons voorgedaan hoe we moeten beginnen. Als je Hem volgt betekent dat niet dat je nooit meer struikelt, dat de aarde direct één grote hemel is. Het biedt ons echter wel ademruimte, en het laat zien dat de kerk geen plek is waar je afgestraft wordt op de fouten die je maakt. Sterker nog, het is juist hier dat je fouten je worden vergeven. Het is een oefenplek voor iedereen die het beter wil doen, een oase om uit te rusten van de vaak harde en hoge eisen die in de wereld aan ons worden gesteld. Waar we iedere week bidden:

“vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars vergeven. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het koninkrijk, en de kracht en de heerlijk, tot in eeuwigheid”.

In naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest,

Amen.